

ABSZTRAKTFÜZET

SZILÁK FLÓRA

doktorandusz,

ELTE-BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola, Budapest

Egyetemes mintázatok. A szimmetria univerzalizmusa Krasznahorkai László Távoli felhatalmazás és Északról hegy, Délről tó, Nyugatról utak, Keletről folyó című szövegeiben

A rendszerváltással Magyarország belépett a globalizálódó kapitalista világba, ami a kultúrát is átalakította. Új írói kérdések, új lehetőségek jelentek meg – például külföldi ösztöndíjak. Krasznahorkai László ezekkel támogatott ázsiai utazásai nyomán született szövegeit összeköti, hogy arra keresnek választ, miként őrizhető meg a saját kultúra egy globalizálódó világban; és létezik-e univerzális tudás, amely kultúrákon átível. Két mű, az *Északról hegy, Délről tó, Nyugatról utak, Keletről folyó* és a *Távoli felhatalmazás* elemzése feltárja azt a művészetszemléletet, amely az „urgai fordulat” után meghatározóvá válik Krasznahorkai alkotásaiban. Bár az idegen kultúrák „bédekkerszerű” bemutatása a különbségekre fókuszál, a műalkotások – a japán kolostorkert és a granadai Alhambra – leírásában felsejlenek egyetemes struktúrák: a matematikai szimmetriatörvények. Mi köze a műalkotásoknak a transzcendenciához? Tekinthetők-e a természeti törvények istenbizonyítéknak? És milyen kérdéseket vet fel a posztkoloniális kritika szempontjából, ha épp a matematikai törvényszerűségeket emeljük ki az eltérő kultúrákhoz tartozó alkotásokból, egyneműsítő retorikával és művészetfelfogással?

BETHLENFALVY GERGELY

doktorandusz

ELTE-BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola, Budapest

Mit őriz a palotaőr?

Amikor a kérdés – mit őriz a palotaőr? – az örökös tárgyra utal, miközben látszólagos redundanciájával (hiszen tudvalevő: a palotát őrzi a palotaőr) egyszersmind el is hárítja a kérdést, annak hatósugarát szeretné tágítani. A Krasznahorkai-szövegekben újra és újra kérdésessé válik a kulturális hagyomány státusza, a művészet és a tudomány mineműsége, a hozzáférhetősége, a rendeltetése és az a viszony, amit az ember kialakít vele. Bizonyos passzusok mesterekről és tanítványokról, mások tudományos eredményekről, műalkotásokról és intézményekről, megint mások értelmezői-befogadói habitusokról szólnak – palotákról, örökről és bejutni igyekvőkről egyezőval –, melyeket olvasva megsejthetni valamit a Krasznahorkai-művek episztemológiai és esztétikai beállítódásáról, sőt e művek önértékéről is. Ami először föltűnik e részletek olvastán, az a kultúráról (és vele az emberi gondolkodás- és művelődéstörténetről) festett hervasztó kép, amelyen a humánus értetlenségéből fakadó irritáltsággal szembesül saját alkotmányával, amely megközelíthetetlen a számára – az előadás, némi önkénnyel és kissé esetlegesen válogatva szemelvényeit az eddigi életműből, erről a szembenállásról igyekszik gondolkodni.

Szilágyi Zsófia Júlia

irodalomtörténész, muzeológus

Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

„tüzes igazság csakis élőbeszédben közölhető” Performativitás Krasznahorkai László életművében

Krasznahorkai László publikus megnyilvánulásainak, irodalmi jelenlétének kimértsége és megkomponáltsága, az életrajzi referencialitást visszautasító megnyilatkozásai, a távolságtartó elitizmus egyfajta (kultikus) megközelíthetetlenlenség és idegenség kellékeinek hatnak, miközben szövegeinek artikulálásában szokatlan performatív eszközökkel a jelenlét és részvételiség közvetlenségét igényli. Előadásomban azt járom körül, hogy Krasznahorkai László mit köszönhet a hatvanas, hetvenes évek neoavantgárd törekvéseinek, művészetfelfogásának, mennyiben kötődik az életrajzilag adott, erősen performansz központú szentendrei Vajda Lajos Stúdióhoz, s mindezek tükrében miként értelmezhető az író figurájának mediatizáltsága.

SZOLLÁTH DÁVID, phd

irodalomtörténész, tudományos munkatárs

ELTE Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Irodalomtudományi Intézet, Budapest

Krasznahorkai-dramaturgia. Késleltetés, fordulatok és egyéb cselekményklisék a korai regényekben

Krasznahorkai izgalmas. Nem mindig, de sokszor valóban letehetetlen. Tudjuk, a cselekmény izgalma nem az a tényező, amely alapján a „komoly”, kanonikus szépirodalmi műveket értékeljük. A csavarokkal, a feszültségkeltéssel, a cliffhangerekkel, vagyis mindazokkal a narratív trükkökkel, amelyeket a befogadók lebilincselésére használnak, többnyire a populáris irodalom, film és a tévésorozatok eszköztárában találkozunk. Annál meglepőbb, hogy a legrangosabb kortárs magyar írók műveiben is megtalálhatók az említett eszközök, beleértve a késleltetést és a váratlan fordulatot. Az előadás azt vizsgálja, miért érdemes figyelni Krasznahorkai regényeiben (a példák a *Sátántangó*ból, *Az ellenállás melankóliájából*; a *Háború és háborúból* lesznek) ezekre az alacsonyra értékelt elbeszélő eljárásokra. Mit mondanak ezek az olvasás örömről, az olvasó kiismerhetőségéről, az írásról mint mesterségről, vagy akár a művek nemzetközi sikerképességéről?

SZABÓ GÁBOR, phd

irodalomtörténész, egyetemi docens

SZTE Bölcsészettudományi Kar, Magyar Irodalmi Tanszék, Szeged

Negatív esztétika. Krasznahorkai és Kertész poétikájának néhány metszete

Az előadás Krasznahorkai László és Kertész Imre prózapoétikáját veti össze az Adorno-féle negatív esztétika perspektívájából. A *Sátántangó* és a *Sorstalanság* egyaránt a társadalmi és ideológiai elvárásokkal szembeni radikális ellenállásként értelmezhetők, amelyek a nyelv elégtelenségének és a kudarc tapasztalatának formába sűrítésével teremtenek sajátos esztétikai horizontot. A két életmű közös nevezője a sorstalanság és otthontalanság egzisztenciális tapasztalatának ábrázolása, a *Rossz* aktív, történelemformáló jelenlétének felismerése, illetve a világ rendjével való megbékélés lehetetlenségének létfilozófiai alapozású demonstrációja. A regények nyelvi és poétikai stratégiái a hetvenes-nyolcvanas évek társadalmi kontextusában a közép-európai létérzékelés válságtapasztalatát, valamint a felvilágosodás hagyományáig visszanyúló kultúrkritikai horizontot is érzékelhetővé teszik. Az előadás a két író nyelv- és

formateremtő gyakorlatában igyekszik feltárni a negatív esztétika produktív szerepét a kortárs magyar irodalom alakulásában.

Deczki Sarolta, phd

irodalomtörténész, tudományos munkatárs

ELTE Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Irodalomtudományi Intézet, Budapest

*„A remény hiba”. Szatirikus társadalomkép Krasznahorkai László *Herrscht 07769* és *Zsömle odavan* című regényeiben*

Szétesik a világ, értelmezhetetlenné válik. Ahogyan egy magyar alföldi kisvárosban vagy faluban megtörténik a katasztrófa, éppúgy meg tud történni egy németországban is, hiszen az élet alapstruktúrái ugyanazok, a *conditio humana* ugyanaz.

A tragédia ezért nem tud nagyszabású lenni, mert Krasznahorkai hősei jobbára földhözragadt, kisszerű emberek, akik között csak az együgyűek képesek valami egészen különleges látószögből szemlélni a világot. A katasztrófa állandóan történik, az író világának alapsajátossága ez. A katasztrófa az, ahogyan élünk.

Krasznahorkai pontról pontra, göröngyről göröngyre térképezi fel ezt a világot; „ahogyan egy elektronmikroszkóp alatt széttörik a teljes, látszólag ésszerű világ, és leleplezi a saját örületét”. Ez az örület lepleződik le a szerző *Herrscht 07769* és *Zsömle odavan* című regényeiben is, melyek különlegességét talán az adja az életműben, hogy két különböző országban reflektálnak egészen hasonló problémákra.